

• **ІСТОРИЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНІ
ТА ГУМАНІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

• **HISTORICAL, ORGANIZATIONAL, LEGAL, SOCIAL
AND HUMANISTIC ASPECTS OF PHYSICAL TRAINING AND SPORTS**

УДК 260.1:796(410)

ВПЛИВ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СПОРТУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

**Антон ЛИТВИНЕЦЬ, Ярослав ТИМЧАК,
Іванна ЛИТВИНЕЦЬ**

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Наукова проблема – вплив інституцій і представників християнської церкви на процеси становлення та розвитку сучасного спорту у Великій Британії на ідейно-теоретичному й практичному рівнях.

Мета дослідження – виявити вплив християнської церкви на формування, розвиток і популяризацію сучасного спорту.

Проаналізовано й узагальнено значну кількість іноземних джерел і сайтів спортивних організацій із зазначеної проблематики.

Висвітлено внесок інституцій і діячів християнської церкви, з-поміж яких Томас Арнольд, Річард Малкастер, Вільям Елліс, Чарльз Кінгслі, щодо формування педагогічних підходів, організаційних структур, ідейних засад і різновидів сучасного спорту у Великій Британії.

Установлено, що значна кількість популярних сьогодні видів спорту (регбі, баскетбол, волейбол, міні-футбол, ракетбол та інші) були започатковані у межах християнських спортивних організацій. Представлено досягнення християнських спортивних організацій у контексті розвитку і популяризації спорту, що стали надбанням міжнародного олімпійського руху й отримали належну оцінку та визнання МОК.

Ключові слова: християнство, спорт, арнольдизм, олімпізм.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що “батьківщиною сучасного спорту” є Велика Британія часів королеви Вікторії: тут уперше в шкільну програму вводять уроки фізичного виховання; запроваджують спортивно-ігровий підхід для вирішення завдань фізичного виховання, що став відомим під назвою “арнольдизм”; формують, через створення правил проведення змагань з популярних у народі фізичних вправ, види спорту; організують перші спортивні клуби і спортивні федерації; напрацьовують досвід, яким скористаються спочатку країни Європи, а згодом і провідні країни світу.

Історичні та соціально-культурні аспекти і чинники становлення сучасного спорту ґрунтовно розкриті у працях закордонних і вітчизняних фахівців (Л. Кун 1980; В. Столбов 1998; В. Платонов 2010 та інші). Однак, окремі з них, через, передусім, ідеологічні причини, подавалися неповно, опосередковано, а то й зовсім були упущені. Майже непомітним або мало-значущим у дослідженнях радянських істориків спорту є вплив релігійних організацій на формування сучасних форм фізичного виховання і спорту в середині XIX ст. Однак, як засвідчують сучасні джерела [4, 5, 6, 7, 8], цей вплив був суттєвий, а в окремих випадках навіть визначальний. У “батьківщині сучасного спорту” Британії він був присутнім майже в усіх процесах, пов’язаних із запровадженням фізичного виховання у школах і формуванням сучасного спорту, на теоретичному та практичному рівнях. Ця обставина суттєво корегує осмислення процесів формування сучасного спорту у цей період і дає додаткові або й альтернативні пояснення і відповіді щодо багатьох питань, пов’язаних з ними.

Реформування системи державної освіти у Великій Британії на засадах спортивно-ігрового підходу у шкільній педагогіці відбувалося на тлі помітного розвитку християнських

спортивних організацій, що активно виявляли свою діяльність у цей час і впливали на хід змін в освітянській сфері. Серед таких, наприклад, у середині XIX ст. – Асоціація молодих християн (заснована 1844 р.) у структурах протестантської церкви й інші, які за допомогою розгалуженої мережі та розвинутої інфраструктури швидко поширювали свій вплив не лише в Британії, але й у світі [1, 2, 3, 4, 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розвідки вітчизняних авторів торкаються різних аспектів спортивної діяльності християнських організацій, зокрема, їх становлення, змісту та форм спортивної діяльності, проведення комплексних спортивних змагань різного рівня, християнських підходів до розуміння здорового способу життя, співпраці церкви і світських спортивних організацій тощо (В. Н. Платонов, 2002; Л. О. Мазур, 2003; Ю. В. Петришин, 2003; Г. В. Коробейніков, 2005; Я. В. Тимчак, 2006; П. В. Зайдовий, 2006; А. І. Литвинець, 2010 та ін.). Однак питання, що торкаються з'ясування місця й значення християнської церкви у процесах розвитку та популяризації спорту в Британії й у світі загалом у зазначений період, розкриті недостатньо.

Мета дослідження – виявлення впливу християнської церкви на формування, розвиток і популяризацію сучасного спорту.

Основні методи дослідження – аналіз і узагальнення літературних джерел та методи теоретичної інтерпретації. Для аналізу використовувалися праці раніше вказаних авторів і матеріали мережі Інтернет.

Результати дослідження та їх обговорення. Підґрунтя для зародження і розвитку християнських спортивних організацій підготували католицькі єзуїтські коледжі, протестантські колегії та дворянські академії середини XVI ст., які впровадили у свій навчальний процес регулярні заняття з фізичного виховання з різноманітним проявом рухової активності. Тоді як передові мислителі християнської церкви послідовно пропагували ідеї щодо переосмислення значення фізичного виховання у суспільстві, особливо в контексті виховання молоді [2].

Церква, як центр науки та шкільництва, через свої освітні навчальні установи починає звертати особливу увагу на фізичну активність. У тижневому розпорядку для школярів відводився один рекреаційний день, який заповнювався рухливими іграми, фізичними вправами та пішими походами. У дворянських академіях і коледжах, піклуючись про здоров'я та фізичний розвиток учнів, організовують заняття з гімнастики, плавання, верхової їзди, танців, фехтування, гри з м'ячем, пішого мандрівництва й екскурсій.

Поряд із заняттями руховою активністю започатковується інтелектуальне осмислення, а згодом і творення теоретичних засад тілесного вдосконалення людини за посередництва фізичних вправ, що здійснили представники протестантського священства [2].

З-посеред представників протестантизму одним із перших ще у другій половині XVI ст. був директор коледжу Святого Павла в Лондоні Річард Малкастер. Свій педагогічний досвід він систематизував і передав нащадкам у трактаті про освіту під назвою “Дослідження всіх обставин, обов'язкових у справі навчання дітей, чи йде мова про виховання духу чи тіла” (1581 р.). У ньому Малкастер аналізує 45 проблемних ситуацій, більшість з яких пов'язані з моральним і фізичним вихованням молоді. Новаторський характер роздумів автора обумовлений вихідною тезою книги, що вивчає фізичні вправи та ігри як процес специфічної потреби культурних благ, за допомогою яких полегшується вирішення цілої низки інших педагогічних проблем [2, 6].

Річард Малкастер причетний до становлення і розвитку футболу в Англії.

У вже згаданій праці він торкається цього виду гри з м'ячем. Його унікальний внесок не лише у формулюванні сьогодні загальноприйнятої офіційної назви цього виду спорту – “football”, а й у фіксуванні ранніх свідчень про перші організовані футбольні команди.

Малкастер виокремлював футбол з-посеред інших ігор, підкреслюючи його переваги. Він стверджував, що футбол має позитивне виховне значення і сприяє зміцненню здоров'я. Малкастер був одним із перших прихильників уведення у змагальний процес незалежного арбітра – судді, а також першим, хто описав його роботу під час футбольного матчу. На думку англійських істориків спорту, Річард Малкастер здійснив найбільший вплив на розвиток

футболу у XVI ст. [6]. Слід сказати, що перший опис футбольного матчу в Англії був написаний іподияконом католицької церкви Вільямом Фітц Стівеном 1170 року [12].

На початку XVII ст. у площині виховання починає працювати особа, яка згодом отримує світове визнання. Протестантський священик Ян Амос Коменський розробляє теорію взаємозв'язку розумового, духовного і фізичного виховання, враховуючи вікові, психологічні та фізіологічні особливості розвитку дітей, підлітків і юнаків, ставши основоположником засад сучасної педагогічної науки. Одним із ключових в устах провідників протестантської церкви у той час звучить питання важливості фізичного виховання для зміцнення здоров'я людини. Ці та інші ідеї виходять за межі християнських громад і опановують думки освічених кіл Європи, адже розгалужена система протестантських і католицьких шкіл у Чехії, Італії, Франції, Англії, скандинавських країнах, суттєво сприяли цьому [2].

Діяльність християнських освітніх закладів у цьому напрямку підготувала відповідний ідейний і практичний ґрунт для виникнення перших спортивних організацій християн, що своєю чергою суттєво доклалися до створення передумов щодо реформування державної системи освіти, важливим елементом якої стане спортивно-ігровий підхід та формування видів і напрямків спортивної діяльності в Британії.

Англійська система фізичного виховання нового часу в університетах і коледжах в англосаксонських країнах стала значною мірою втіленням у життя педагогічних концепцій англіканських священиків Чарльза Кінгслі та Томаса Арнольда. Їх життя і досягнуті ними результати узагальнив у своїй книзі "Шкільні дні Тома Брауна" прихильник релігійно-філософського руху Томас Хьюз. Значення цього твору, за оцінкою англійських істориків спорту, порівнюють з важливістю "Тертруди" Л. Песталоцці [1, 3, 4].

Теоретичні основи реформування виховного процесу в англійських школах (коледжах, університетах) середини XIX ст. розробив канонік Вестмінстерського абатства і теоретик християнського соціалізму Чарльз Кінгслі (1819–1875). Аскетизм як догмат церкви втратив виховну цінність. Суспільство вимагало нових ідеалів особистості, якими у розумінні Чарльза Кінгслі міг стати ідеалізований образ "юного християнина-атлета", що поряд з широким "світським і духовним" навчанням повинен займатися розвитком своїх фізичних якостей. Досягнення цього ідеалу, на його думку, можливе за посередництва занять різновидами спорту і змагальною діяльністю. Відома його теза про те, що "спорт, змагання – молодечтво людини, яка показує свою спритність, є для молоді ділянкою, де можна вправлятися в творенні суспільства. Підростає покоління у цій боротьбі на малому загартується для великої арени життя ...". Звідси його висновок, що "спільним впливом школи, церкви, інтернату та спортивного майданчика можна виховати цілеспрямоване і послідовне покоління". Кінгслі вважав, якщо правила чесної гри, прийняті в спорті, стануть нормою поведінки дорослих, легше буде лікувати і недуги суспільства християнсько-соціальними засобами [3].

Провідником ідей Ч. Кінгслі у площину практичної діяльності став Томас Арнольд (1795–1842 рр.), який ще студентом Оксфордського університету 1818 року був висвячений у сан диякона англіканської церкви. Релігійні ідеї Арнольда вплинули на його підходи до роботи директора коледжу в Регбі. Він прийняв обов'язки капелана, а його проповіді студентам згодом були відзначені й опубліковані [1].

Прийнявши керівництво коледжем Т. Арнольд зіткнувся з аморальністю у вихованні молодого покоління, яка була характерна для всіх англійських навчальних закладів та інтернатів: злочини і пияцтво, систематична брехня, тиранія старших щодо молодших учнів, недисциплінованість, зневага шкільних правил, картярство, лінощі, зніженість і тілесний занепад. Домогтися докорінної перебудови, на думку Арнольда, можливо було за допомогою організованих за "чесними правилами" змагань. Томас Арнольд став першим директором, який найняв професіонала як шкільного тренера. Зауважимо, що діяльності Т. Арнольда на посаді директора коледжу в м. Регбі передувала праця у приватній школі Віндзора, де він сам проводив заняття з плавання, метання списа, гімнастики, стрибків. Це дозволило йому реалізувати вихідну тезу своєї педагогічної практики: "за посередництвом фізичних рухів і емоцій, пов'язаних з грою, учнівська молодь здатна, в позитивному сенсі,

формуватися на спортивному майданчику, якщо з цим узгодити виховну діяльність церкви, школи та інтернату” [4].

За 14 років роботи Арнольда у Регбі склався новий ідеал виховання – “християнський джентльмен”, що виростає з “юного християнського атлета”. Він став ідеалом британської імперії XIX ст. Організація фізичного виховання коледжу Регбі, що ґрунтувалася на пріоритеті спортивно-ігрової діяльності, отримала, відповідно до імені свого автора, назву “арнольдизм”.

Завдяки досвіду коледжу в м. Регбі у 50–60 роках XIX століття в Англії у молодіжному середовищі стає модним, поряд зі “світським і духовним” навчанням, цілеспрямовано займатися розвитком своїх фізичних якостей. Упорядковані регулярні змагання молоді, спортивні команди, організовані на основі самоврядування, стали зразком для наслідування в усій країні. У містах Херроу, Шрусбері, Ітоні, Кембриджі, Лондоні й інших місцевостях були створені шкільні спортклуби, аналогічні Регбі. Англійське шкільне фізичне виховання, завдяки релігійному завзяттю та зусиллям Арнольда, здійснило безпрецедентний вплив на систему освіти країни і стало моделлю для шкіл та інтернатів у західному світі [3, 4].

Ідеї та теоретичні розробки Чарльза Кінгслі, Томаса Хьюза, і, звичайно ж, “арнольдизму”, не тільки поширилася у навчальних закладах, але й додали нового змісту і позашкільному спортивному рухові. На них починають орієнтуватися приватні клуби та громадські організації, що практикували спортивну діяльність. Заняття з фізичного виховання, що сформувалися на основі таких видів як крикет, футбол, веслування і легка атлетика, поступово урізноманітнилися плаванням, фехтуванням, туризмом, боротьбою та альпінізмом. Як зазначав Вольфганг Ейхель, “англійська буржуазія може бути вдячна Т. Арнольду за те, що змогла підкорити собі фізичну культуру” [4].

Рис. 1. Олімпійський кубок, диплом МОК і бронзова відзнака

За активну участь у розвитку олімпійського руху коледж Регбі 1915 р. був відзначений олімпійським кубком (рис. 1), який щороку присуджується Міжнародним олімпійським комітетом. Кубок залишається в Champagne Mon-Repos, а одержувач отримує бронзову відзнаку і диплом [10].

Слід зауважити, що значна кількість ідей, які сьогодні широко відомі світові в контексті олімпійського руху й олімпізму, “потрапили” у сучасний олімпійський спорт із християнського середовища.

Варто відзначити той факт, що ключові тези П’єра де Кубертена стосовно спорту й олімпізму були розроблені під час зустрічей з представниками церкви. Наприклад, девіз сучасного олімпійського руху “Citius, Altius, Fortius” (Швидше, Вище, Сильніше) було запозичено Кубертенем у домініканського священника Анрі Дідона. Ставши ректором домініканського ліцею Альберта Великого, він прихильно ставився до юнацького спорту. А 7 березня 1891 року у промові на відкритті спортивного свята уперше прозвучав латинський девіз “Citius, Fortius, Altius”. На Міжнародному атлетичному конгресі 1894 року Кубертен запропонував цей девіз як олімпійський, проте офіційне визнання він отримує на Паризькій Олімпіаді 1924 року. Крім того Папа Римський Пій X дав своє благословення на Олімпіаду і концепції Кубертена [8, 9].

Ще одне, не менш відоме гасло, що стало ідейним здобутком сучасного спорту і залишається елементом олімпійських ідеалів, пролунало у промові барона П'єра де Кубертена на відкритті Ігор XI Олімпіади у Берліні 1936 року: "В Олімпійських іграх важлива не перемога, а участь". При цьому він процитував англіканського єпископа Пенсільванського Етельберта Тальбота, який 19 липня 1908 року на проповіді у Соборі святого Павла під час Ігор IV Олімпіади в Лондоні виголосив слова, які завдяки олімпійському рухові стали відомими в усьому світі: "У житті важлива не перемога, але боротьба, головне – не виграти, але гідно боротися". Так він прокоментував пригоду італійського марафонця Дорана П'єтро після того, як він спіткнувся за 40 метрів до фінішної стрічки [8].

Маловідомим є і те, що елементи християнського богослужіння планувалися організаторами Олімпійських ігор у контексті урочистостей з нагоди їх відкриття. Так, на церемонії відкриття Ігор V Олімпіади у Стокгольмі, продовжуючи традицію попередніх Олімпіад (першу Олімпійську месу відслужив Анрі Дідон 1896 року в Афінах), було проведено коротке богослужіння – пісенспіви Лютера шведською мовою і молитва англійською, промовлена преподобним Робертом Корса Лаффаном, членом МОК від Англії [8]. Варто детальніше зупинитися на біографії цього священика. Роберт Лаффан, будучи директором коледжу Челтенхем і представником конференції директорів англійських державних шкіл, брав участь у II Міжнародному конгресі МОК у місті Гавр. Після виступу на конгресі 1897 року його одразу ж обрали членом МОК. На цій посаді він перебував 30 років. Після візиту П'єра де Кубертена в Лондон 1904 року Лаффан ініціює створення Британської олімпійської асоціації (БОА), а 1905 року стає її почесним секретарем аж до 1927 року. У листі до Британської олімпійської асоціації Кубертен висловив сподівання, що інші національні олімпійські комітети формуватимуться за зразком БОА.

Одна із тез Лаффана проголошує, що олімпійський рух існує для досягнення "... ідеального фізичного розвитку людства, поширення у світі духу спорту – духу справжнього лицарства" [8].

Слід зауважити, що християнські заклади освіти та їх діячі вплинули і на формування світогляду засновника сучасного олімпійського руху барона П'єра де Кубертена. Ще учнем єзуїтського коледжу Св. Ігнатія Лойоли в Парижі (1875–1880 рр.), у якому, до речі, відвідував заняття з фехтування та гімнастики, Кубертен знайомиться з працею Т. Хюза "Шкільні дні Тома Брауна" і зацікавлюється фізичним вихованням та значенням спорту в шкільній освіті Англії. 1883 року за сприяння свого колишнього вчителя-єзуїта П'єр де Кубертен відвідує коледж у Регбі та англійські школи-інтернати єзуїтів, зокрема, коледжі "Бомонт" та "Ісус". Після свого другого візиту в Англію 1886 року Кубертен, вивчивши досвід Томаса Арнольда, видає книгу "Освіта в Англії" (1888) [9].

Вагомий вплив на розвиток спорту в Англії у другій половині XIX ст. мала Англійська система державних шкіл (EPS). Зауважимо, що керівниками значної частини цих державних шкіл були англіканські священики та єпископи. Державні школи були залучені до розвитку багатьох спортивних команд з футболу, крикету і хокею. З тридцяти семи футбольних клубів, які грали в англійській прем'єр-лізі з моменту її створення, у сезоні 1892–1893 рр. дванадцять мають причетність безпосередньо до церкви, серед них: "Астон Вілла", "Барнслі", "Бірмінгем Сіті", "Болтон", "Манчестер Сіті", "Евертон", "Фулхем", "Ліверпуль", "Квінз Парк Рейнджерс", "Саутгемптон", "Суїндон" і "Тоттенхем". Крім того, перші шотландські клуби "Селтік" і "Рейнджерс" також були засновані християнськими громадами [6, 9].

Варто зауважити, що англіканські священики ставали творцями багатьох сучасних видів спорту. Зокрема, заслугою преподобного Вільяма Уєбба Елліса стало винайдення регбі. Це сталося 1823 року, коли він був учнем школи у м. Регбі, біля якої сьогодні йому стоїть пам'ятник і на стіні школи розміщена меморіальна дошка. За його внесок у розвиток регбі було засновано два офіційних Кубки Уєбба Елліса, які використовуються як взаємозамінні. Перший запроваджено 1906 р., другий – 1986 р. З 1987 року переможцям Кубка світу з регбі вручають кубок Уєбба Елліса (Webb Ellis Cup) [6].

Перша християнська спортивна організація в Англії, Асоціація молодих християн, яка, як вже згадувалося, виникла 1844 року, суттєво доклалася до процесу формування студент-

ського спорту, посприявши створенню міжуніверситетського товариства YMCA 1877 року у США, і, в прямому розумінні, винайденню окремих спортивних видів і дисциплін, зокрема бодібілдингу та вправ для фітнес-тренувань (Роберт Дж. Робертс, 1881), кемпінгу (Самнер Дадлі, 1885), баскетболу (Джеймс Нейсміт, 1891), волейболу (Уільям Дж. Морган, 1895), масового плавання (Джордж Корсан, 1906), міні-футболу (Хуан Карлос Серіані, 1930) і ракетболу (Джо Собек, 1950) [3, 11].

Зусиллями АМХ вперше застосовано плавальний стиль батерфляй (Генрі Майерс, 1933), а софтбол отримав свою назву за клопотанням Вальтера Хакансона (Денвер-YMCA, 1926). Асоціацією вперше використано мобільний басейн для неповносправних людей (Східний Союз YMCA Нью-Джерсі, 1961), а заняття за посередництвом “танцювальних вправ” у YMCA привели до буму “аеробних танців” у США (Джекі Соренсон, 1970) [11].

Діяльність АМХ вплинула на запровадження низки нових спортивних комплексних змагань, а саме: Далекосхідних ігор (попередник Азійських ігор, Елвуд Браун, 1913), Інтерсоюзницьких ігор (Париж, 1919), Ігор Латинської Америки (Елвуд Браун, 1922). Асоціацією організовано перший щорічний національний день “Здорові діти” (YMCA-США, 1992) [5, 11].

Асоціація причетна до заснування бойскаутів у США (національна штаб-квартира та національна рада бойскаутів Америки в YMCA Нью-Йорку, 1910), а також – створення НОК Індії (Нойрен та Харрі Кроу Бак, 1927).

Діяльність Асоціації молодих християн у сфері спорту була зауважена і належно оцінена. Так, за особливий внесок у розвиток і популяризацію спорту та Олімпійських ігор у світі Спрінгфілдський коледж АМХ 1920 р. й Всесвітній альянс АМХ 1929 р. були нагороджені Олімпійським кубком МОК [9].

Таким чином, християнські інституції та спортивні організації Великої Британії суттєво посприяли зародженню, популяризації і розповсюдженню в усій країні, а згодом на Європейському континенті й у світі, багатьох сучасних видів спорту: футболу, регбі, бадмінтону, хокею на траві [2, 11].

Висновки:

1. Вплив інституцій християнської церкви на формування, розвиток і популяризацію спорту у Великій Британії був суттєвим на теоретичному та практичному рівнях.

2. Представники християнської церкви, з-посеред яких Тамас Арнольд, Річард Малкастер, Вільям Уебб Елліс, Чарльз Кінгслі та інші, здійснили вагомий внесок у формування ідейно-теоретичних засад сучасного спорту.

3. Значна кількість популярних сьогодні видів спорту (регбі, баскетбол, волейбол, міні-футбол, ракетбол та інші) були започатковані в межах християнських спортивних організацій.

4. Зусилля інституцій християнської церкви у справі розвитку та популяризації спорту отримали належну оцінку і визнання МОК.

Перспективи подальших досліджень. Додаткового розгляду, на наш погляд, потребують питання ідейних і нормативно-правових аспектів спортивної діяльності християнських організацій.

Список літератури

1. Брокгауз Ф. А. Энциклопедический словарь [Електронний ресурс] / Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf//brokgauz_efron/6453/Арнольд.
2. Коджаспиров Ю. Г. Физическое воспитание молодых протестантов / Ю. Г. Коджаспиров // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2000. – № 3. – С. 2-12.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Ласло Кун. – М. : Радуга, 1982. – 399 с.
4. Arnold Thomas (1795-1842), headmaster of Rugby, historian [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.nationalarchives.gov.uk>.
5. Cesar R. Torres “Spreading the Olympic Idea to Latin America: The IOC-YMCA Partnership and the 1922 Latin American Games” / Journal of Olympic History. – 2008. – №16 (1). – S. 16-24.

6. Football [Electronic resource]. – Access mode : <http://en.wikipedia.org/wiki/Football>.
7. *Lupson P.* Thank God for Football! / Peter Lupson. – London : Azure, 2006. – 192 s.
8. Noble Ally and Olympic Disciple: The Reverend Robert S. de Courcy Laffan, Couber-tin's in England [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.la84foundation.org/SportsLibrary/Olympika>.
9. *Schwank W.* Begegnung. Schriftenreihe zur Geschichte der Beziehung zwischen Christen-tum und Sport / W. Schwank (and others ed.) // Aachen. – 2003. – Vol. 4. – S. 13-35.
10. The Olympic Cup [Electronic resource]. – Access mode : http://olympic-museum.de/awards/olympic_cup.htm
11. YMCA Firsts and Foremosts [Electronic resource]. – Access mode : http://www.clevelandymca.org/news/media/firsts_and_foremosts.pdf.
12. William FitzStephen [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/Fhistory.htm>.

List of references

1. *Brokhauz F.A.* Entsiklopedicheskiy slovar' [Electronniy resurs] / Brokhauz F.A., Ephron I. A. – Rezhim dostupa : http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/6453/Arnold. (Rus.)
2. *Kodzhaspirov Y. G.* Fizicheskoe vospitanie molodych protestantov / Y. G. Kodzhaspirov // Fizicheskaya kultura: vospitanie, obrazovanie, trenirovka. – M., 2000. – № 3. – S. 2-12. (Rus.)
3. *Kun L.* Vseobschaya istoriya fizicheskoi kultury i sporta / Laslo Kun. – M. : Raduga, 1982. – 399 s. (Rus.)

ВЛИЯНИЕ ХРИСТИАНСКОЙ ЦЕРКВИ НА ФОРМИРОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО СПОРТА В ВЕЛИКОЙ БРИТАНИИ

**Антон ЛИТВИНЕЦ, Ярослав ТЫМЧАК,
Иванна ЛИТВИНЕЦ**

*Львовский государственный университет
физической культуры*

Аннотация. Научная проблема – влияние институтов и представителей христианской церкви на процессы становления и развития современного спорта в Великобритании на идейно-теоретическом и практическом уровнях.

Цель исследования – установить воздействие христианской церкви на формирование, развитие и популяризацию современного спорта.

Проанализировано и обобщено значительное количество иностранных источников и сайтов спортивных организаций по указанной проблематике.

Освещен вклад институтов и деятелей христианской церкви, среди которых Томас Арнольд, Ричард Малкастер, Уильям Эллис, Чарльз Кингсли, касательно формирования педагогических подходов, организационных структур, идейных основ и разновидностей современного спорта в Великобритании.

Установлено, что значительное количество популярных сегодня видов спорта (регби, баскетбол, волейбол, мини-футбол, ракетбол и другие) возникли в рамках христианских спортивных организаций. Представлены достижения христианских спортивных организаций в контексте развития и популяризации спорта, которые стали достоянием международного олимпийского движения и получили надлежащую оценку и признание МОК.

Ключевые слова: христианство, спорт, арнольдизм, олимпизм.

**THE INFLUENCE OF CHRISTIAN CHURCH
ON MODERN SPORTS DEVELOPMENT
IN THE UNITED KINGDOM**

**Anton LYTVYNETS, Yaroslav TYMCHAK,
Ivanna LYTVYNETS**

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. The scientific problem – the impact of christian church institutions and representatives on the formation of modern sports in the United Kingdom, on both ideological-theoretical and practical levels.

Aim – to identify the influence of the Christian church on the formation, development and popularization of modern sport.

It has been analyzed and summarized a large number of foreign sources and websites of sports organizations on these issues.

The contribution of institutions and leaders of Christian church, namely Thomas Arnold, Richard Malkaster, William Ellis, Charles Kingsley on the formation of pedagogical approaches, organizational structures, and ideological foundations of modern varieties of sport in the UK has been highlighted.

It has been found that a significant number of nowadays popular sports (rugby, basketball, volleyball, mini football, racquetball etc.) were established within the Christian sports organizations. The achievements of Christian sports organization in the context of the development and promotion of sport have been presented, which became the attainment of the international Olympic movement and were properly assessed and recognized by the IOC.

Key words: christianity, sports, arnoldizm, olympism.

Стаття надійшла до редколегії 3.06.2012